

Krigen er allerede i gang mellom engelskmenn og franskmenn, i alle fall ifølge lokalavisene i Normandie. En økning på hotellprisene i området rundt Caen på mer enn 50 prosent i juni neste år - det er mer enn engelske veteraner kan svelge. Og engelskmennene - i likhet med amerikanere, kanadiere, nordmenn, og alle de andre som deltok i landgangen i Normandie sommeren 1944, forbereder seg på å komme svært mannsterke til Frankrike neste sommer. For det er en ganske gedigen markering som planlegges av 50-årsminnet for landgangen.

NORSK JORD: Den norske stat eier jordstykket utenfor Caen hvor den norske bautaen til minne om de kjempende i 1944 ble reist for ti år siden. Norges konsul Christian Hamel er nå inne i forberedelsene til en stor 50-årsmarkering av landgangen neste år.

FOTO: GEIR VESTAD

HA: GEIR VESTAD

CAEN: I Europa er det et av de helt sentrale jubiléene neste år som vil bli markert i Normandie de første dagene i juni. I 1984 ble 40 årsjubileet for landgangen feiret på en storslått måte. Denne gangen blir det enda større. Det er da også regnet med at 50-årsjubileet blir den siste av de helt store markeringene med veteranene selv til stede.

NORSK MINNESMERKE

Også norske representanter vil spille en aktiv rolle i markeringen - ved sitt eget minnesmerke og på sitt eget stykke jord. Den norske stat har kjøpt en jordbit utenfor Caen, hvor en bauta til minne om de norske kjempende ble reist til 40-årsjubileet, med kong Olav til stede. I 1994 vil, ifølge Norges konsul i Caen Christian Hamel, kong Harald være til stede ved minnesmerket under markeringen 6. juni, i selskap med om lag 600 norske gjester, de fleste av dem veteraner.

I seg selv er ikke det norske jordstykket i Caen verken spesielt stort eller imponerende, beskjedent beliggende som det er i et vegkryss langt ute på landsbygda utenfor knøttvesle Villons - en plass med 500 innbyggere, en kafé og Normandies søteste lille rådhus.

Men om minnesmerket kan virke en smule bortgjemt, kan konsul Christian Hamel fortelle at bautaen blir holdt i ære; i sommersesongen er det stadig folk som bringer friske blomster til minnesmerket. Og i juni hvert år er det markeringer ved bautaen.

Da går forsamlingen i samlet flokk fra bautaen til plenen utenfor rådhuset i Villon, hvor det er tid for aperitif.

LANDGANGEN

Det var i Quebec i 1943 at de allierte besluttet seg til å forsøke en landgangsoperasjon på kontinentet våren 1944. I motsetning til hva tyskerne trodde, ble det ikke helt på nordkysten av Frankrike landgangen ble besluttet gjennomført, men lenger syd. Her var strendene langt mindre beskyttet enn ved Calais, og et overraskelsesangrep var mulig. Ettersom det ikke var noen stor havn i området, etablerte de allierte kunstige havneanlegg, ett av dem utenfor Arromanches, et annet utenfor Saint-Laurent. Rester av begge er fremdeles godt synlige langs kysten.

Selve landgangen begynte tidlig om natta mellom den 5. og 6. juni 1944. Mellom halv sju og halv åtte om morgenen ble 120 000 menn og 20 000 kjøretøyer landsatt på fem utpekte strender.

SLAGET OM NORMANDIE

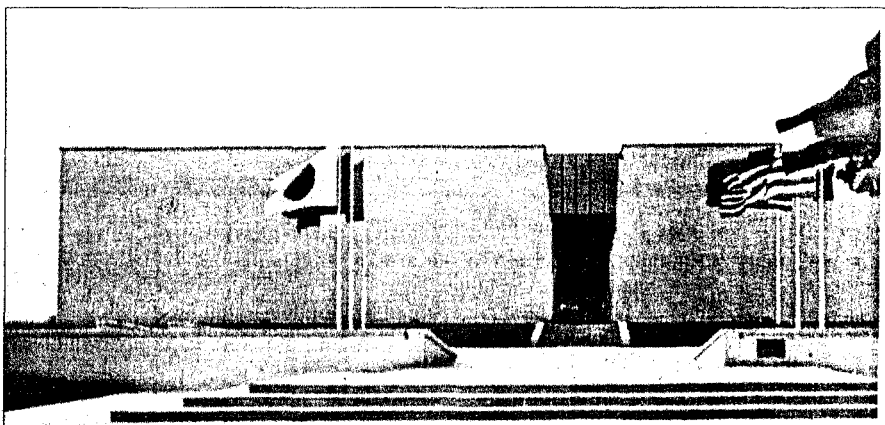
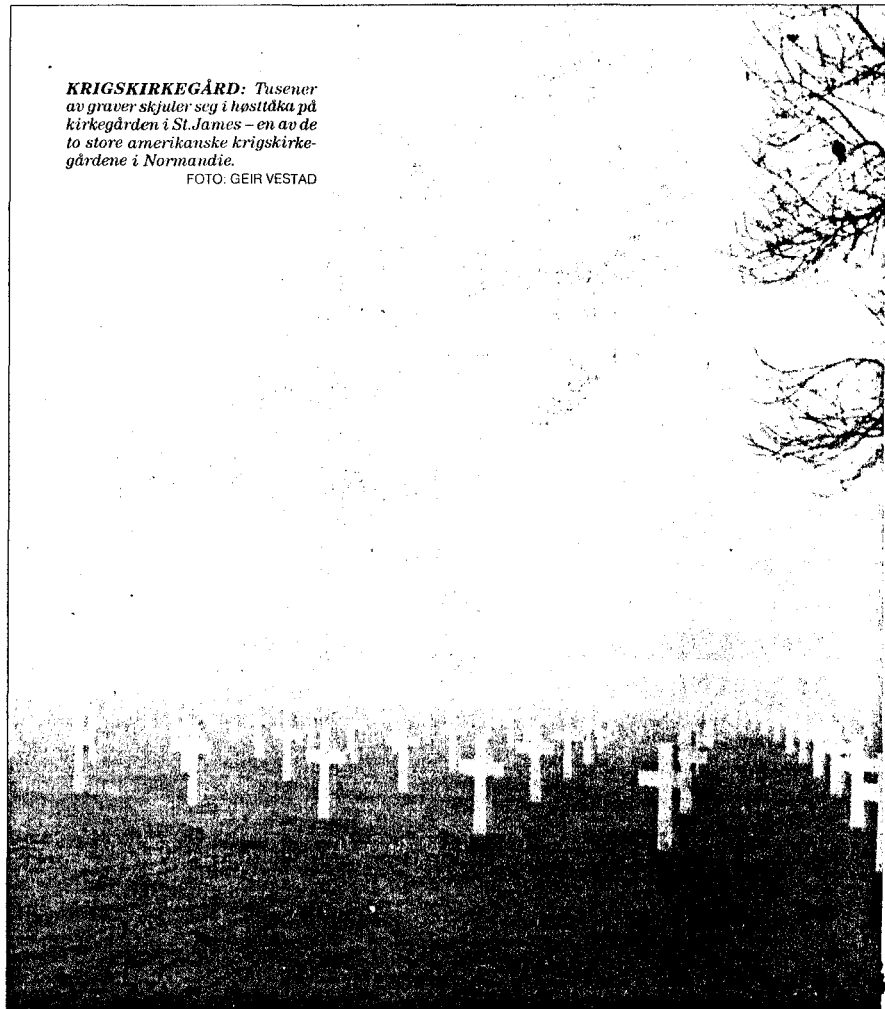
I løpet av to en halv måned ble slaget om Normandie utkjempet. De engelsk-kanadiske troppene kjempet seg sørover fra kysten. Allerede dagen etter landgangen ble Bayeux frigjort som den første byen på kontinentet. De amerikanske styrkene presset mot vest og deretter sørover.

Den 17. august 1944 kapitulerte den 7. tyske arméen ved Falaise, og de allierte hadde vunnet sin første store seier på kontinentet. Tre dager senere gikk de allierte inn i Paris.

PÅ NORSK 104857 I FRANKRIKE

KRIGSKIRKEGÅRD: Tusener av graver skjuler seg i høsttåka på kirkegården i St. James - en av de to store amerikanske krigskirkegårdene i Normandie.

FOTO: GEIR VESTAD

MEMORIAL: Utvendig er museet Memorial i Caen nøktern og kjølig. Innvendig byr det på meget sterke opplevelser.

HA GEIR VESTAD

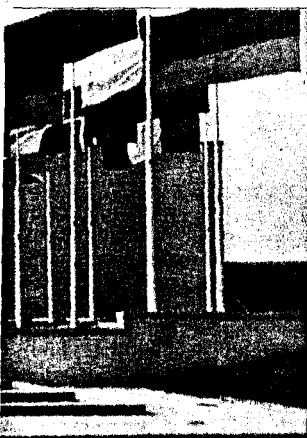
JORD KE

FORBEREDER 50-ÅRSMINNET FOR LANDGANGEN I NORMANDIE

MINNEPLATE: En norsk minneplate er satt ved en av åkrene som ble brukt som flystripe i 1944, forteller konsul Christian Hamel.

FOTO: GEIR VESTAD

KOSTET DYRT

Hvor dyrt frigjøringen kostet, bærer de allierte kirkegårdene fremdeles bud om. De mest imponerende er de to enorme amerikanske kirkegårdene. På Cimetière St-Laurent like ved Omaha Beach står nærmere 10 000 hvite markorkors på rekke og rad med front mot havet. Lenger sør og lenger inne i landet ligger kirkegården St-James utenfor byen Avranches - ikke like dramatisk plassert, men ikke mindre imponerende - og tankevekkende. Et besøk i St-James en råkald høstdag med skodda så tjuv at du bare ser de nærmeste par hundre korsene men vet at det er femti ganger flere et sted der ute - det fer en opplevelse som vanskelig kan glemmes.

KRIGSMUSEER

Naturlig nok er det i dette strø-

ket knapt en by som ikke har sitt eget krigsmuseum, spesielt fokusert på landgangen i 1944. Arromanches har sitt, det samme har Bayeux, Falaise, Avranches - og alle de andre stedene hvor det ble kjempet som hardest denne dramatiske sommeren fo snart 50 år siden.

Men det er ingen av dem som kan måle seg med det nyetablerte og svært moderne Musée Memorial i Caen - et museum ikke over krigen, men for freden, som det heter.

MEMORIAL

Memorial er et svært moderne designet museum, som iscenesetter historien ved hjelp av lys-, lyd- og bilde-effekter, og en forbløffende dramatisk arkitektur - oppført på restene av en underjordisk tysk kommandopost.

Utvendig er Musée Memorial lite å se på; det 70 meter lange og 12 meter høye hvite bygget framtrer kjølig og nøkternt. Innvendig er det alt annet enn det.

Målet har vært å sette operasjonen 6. juni og de følgende kampene om Normandie inn i en bred ramme som rommer både krigens historie, årsakene til den og konsekvensene. Slik er det i sum store deler av det 20-århundrets historie som museet rommer.

Her er også en samling steiner med inskripsjoner fra hvert land som deltok i kampene i Normandie - blant annet fra Norge.

Men først og fremst er det de nesten bombarderende lys-, lyd- og bildeinntrykkene som dominerer. De gir på en side et foruroligende, nesten kaotisk inntrykk. Men her kjøres også bredt opplagte kvarterlange filmer, som orga-

niserer inntrykksflommet i en sammenheng.

FREDSPRIS-SAMLING

Av spesiell interesse for nordmenn er den spesielle underjordiske avdelingen som er viet Nobels fredspris. Her blir blant annet samtlige fredsprisvinnere fra 1901 presentert ved bilde og lyd.

Og nettopp i et museum som skildrer krigens meningsløshet, er det en sterk opplevelse å bli presentert for mennesker som har brukt livet sitt til å kjempe fredens sak. Slik er det også fredens og håpets historie som skildres.